

Debattartikel om helvetet

(Ej publicerad)

I den pågående debatten om helvetets vara eller inte vara ställer Bruno W Frandell den retoriska frågan: "Borde inte Jesus få sista ordet i en artikel som har helvetet som tema?" Jag tror alla som deltagit i denna debatt svarar med ett entydigt "ja". Låt mig därför i denna replik uteslutande hålla mig till bibliska argument.

Universalismen (alla blir frälsta till slut) är tämligen lätt att avvisa eftersom Skriften genomgående beskriver slutet för de ogudaktiga som en förintelse. Jesus nämner död, fördärv och att gå förlorad som alternativ till det eviga livet (Rom 6:23, Matt 7:13 resp. Joh 3:16). Andra bibelställen talar om att Guds fiender ska förgöras, försvinna, förtäras, utrotas, bli till stoft, huggas bort, brännas och gå under. Många av dessa uttryck är naturligtvis metaforer, men en sådan ska spegla verkligheten. Upprättelse, å andra sidan, är exakta motsatsen till innebörden i uttrycken.

Traditionalismen (evig plåga i ett helvete) är svårare att refusera eftersom kristendomen idag är grundligt påverkad av grekisk filosofi, framför allt den platonska tanken på en odödlig själ som måste "förvaras" någonstans för evigt även om den levit ett orättfärdigt liv utan Gud. Men något ord för "evig" finns inte ens i de bibliska språken. De ord som brukar få denna översättning (*owlam* på hebreiska, *aion* på grekiska) betyder tidsålder eller "så långt vi kan se". Därför talar 2 Mos 40:15 om ett *evigt* prästadöme trots att Moselagen idag är utbytt mot Jesus som den nye översteprästen. Och därför får Sodom och Gomorra sitt straff i "*evig eld*" (Jud 1:7) trots att den slocknat för länge sedan. Uttrycket, som ibland förstärks med den retoriska överdriften "*evigheters evighet*", betonar slutgiltigheten av syndens konsekvens snarare än varaktigheten. Guds dom är oåterkallelig!

Om man vill uttrycka en evighet på de bibliska språken får man vända på kuttingen och säga att någonting *aldrig* upphör. Därför säger Jesus att "den som tror på mig ska aldrig någonsin dö" (Joh 11:26). Motsvarande uttryck finns aldrig för Guds straffande.

Ordet "helvete" finns inte i Bibeln. Det är en import av ett hedniskt koncept för evig plåga i eld som översättarna valt. De bibliska uttrycken är *sheol/hades* som betyder dödsriket eller graven. Det är dit alla kommer vid sin död. Men Bibeln talar också om en "andra död" som också kallas eldsjön (Upp 20:14). Det är sluttillståndet för de ogudaktiga efter deras uppväckande till Guds domstol (Upp 20:5, 12). Denna eviga *död* (i ordets fysiska betydelse) kallar Jesus för *Gehenna* som var en geografisk plats söder om Jerusalem ökad för sin historia. Det var här man offrade barn till avgudar (Jer 7:31), och det var här man brände lik efter stora slag runt Jerusalem (Jes 30:33). Jesus tog till den ohyggligaste metafor Han kunde hitta för att beskriva framtiden för de orättfärdiga. Detta blir mycket tydligt i Mark 9:48 där Han talar om Gehenna "där deras mask inte dör och elden inte släcks". Att elden inte kan släckas innebär inte att den aldrig kommer att slockna. Poängen är att den är *av människor* osläckbar, dvs att Guds domar är oåterkalleliga. En eld brinner tills bränslet är slut och den utfört sitt uppdrag att förinta. Det är elden som leder till död och inte döden som leder till eld. Och med den traditionella helvetestolkningen borde detta ställe också förse maskar med evigt liv.

Ett ställe som ensamt pulveriserar helvetessynen är Upp 20:14: "Döden och *hades* kastades i *eldsjön*." Med Bibelns egna definitioner innebär detta att den första döden kastas i den andra döden. Hur kan döden plågas för evigt? Nej stället innebär att döden kommer att *förintas* precis som ogudaktiga människor.

Ett bibelställe som alltid brukar framföras av helvetesförespråkare är Lazarus och den rike mannen i Luk 16. Den senare plågas ju i dödsriket (v.23) (*hades* på grekiska som ibland olyckligt översätts med

helvetet). Men låt oss använda god exegetik och läsa verserna i sitt sammanhang. Jesus talar till judiska präster, och eftersom dessa inte trodde på något helvete så hade Jesu tal om ett helvete gått över huvudet på dem. Utifrån sin kunskap om Gamla testamentet förstod de ganska omgående att den rike mannen representerade dem själva. Mannen var rik därför att prästerna hade stulit tionde (Mal 3:8-9), han var "klädd i purpur" (v.19) som höga män (Hes 23:6) och "fint linne" (v.19) som präster (2 Mos 39:27-29). Han ropade "Fader Abraham" (v.24) som var ett favorituttryck bland prästerna (Luk 1:73). Om någon av dem ändå missat poängen så blir Jesus övertydlig när Han nämner mannens "fem bröder" (v.28) som motsvarar Levi (stamfadern för prästerna) fem bröder med samma mamma Lea. Lasarus är Jesus själv. Namnet är den grekiska formen för Eleasar som liksom Jesus fick överta översteprästerskapet från sina bröder (3 Mos 10:1-7). Han var "full av sår" (v.20) eftersom Jesus bär våra sjukdomar (Matt 8:17) och hundarna som "slickade hans sår" (v.21) motsvarar Jesu mission också till hedningarna (Matt 15:26-27). När Lasarus/Jesus dör blir han förd "till Abrahams sköte" (v.22, 1917) eftersom Han är den Abrahams "säd" genom vilken alla folk ska bli välsignade (1 Mos 22:18, 1917). Den rike mannens död motsvarar prästerskapets upplösning. När Jesus säger att denne plågas i dödsriket (v.23) associerar de lyssnande prästerna säkerligen till den "pakt med dödsriket" (Jes 28:14-15) de hade med den romerska statsmakten, bl.a. för att få Jesus korsfäst. Pakten "skulle inte bestå" (Jes 28:18) vilket sedermera uppfylldes när prästerskapet upplöstes genom romarnas förstörelse av Jerusalems tempel år 70 e.Kr. Elden som den rike plågas i (v.24) motsvarar Guds vrede över prästerskapet som inte ville veta av Jesus. Den "gapande klyftan" mellan den rike mannen och Lasarus (v.26) kontrasterar Gamla förbundets ofullständiga offer mot Guds Lamm i Nya förbundet. När den rike avslutar med en önskan att skicka någon att varna hans bröder (v.28) så får han det negativa beskedet att för dem som slarvat med Gudsrelationen under Gamla förbundets tid så kommer inte heller Jesu uppståndelse att verka övertygande (v.31). Så utan helvetesglasögon blir varje detalj i liknelsen begriplig.

Jag avslutar med en fråga till er som har den traditionella helvetessynen: Om Jesus bär människans synd, varför plågas Han inte för evigt i ett helvete?

Anders Gärdeborn